

המדינה העמידה לדין אריתראית שמלה את בנה: "היא התעללה בקטיין וביצעה בו חבלה חמורה"

אור קשתי

פעלה בהתאם למסורת התרבותית שגדלה לפיה. הוא אף הגיש לבית המשפט שתי חוות דעת של אנשי אקדמיה התרבותית בטענה זו. טיעון כזה של הגנה תרבותית אינו נפוץ, וככל הידוע קבלתו תהיה תקדים. הכרעת הדין בעניינה צפויה להתפרסם בקרוב.

המשך בעמוד 12

המחוייב בבאר שבע, דחתה א"א את ההאשמות נגדה. "עד עכשיו את לא מבינה מה עשית לא בסדר?", נשאלה בסיום חקירה. תה במשטרה, וענתה: "לא, לא עשיתי לא טוב". עורך דינה, משה סרוגוביץ מהסגוריה הציבורית, טוען כי לא רק שאין כל חוק המסדיר את עבודת המוהלים בארץ, אלא שא"א

האם המעשה עצמו הוא עבירה על החוק? לפי פרקליטות המדינה, התשובה חיובית. כתב האישום שהגישו כולל סעיפים בדבר "חבלה של ממש בנסיבות מחמירות" ו"התעללות בקטיין". אם תורשע, העונש עלול להיות 14 שנות מאסר. בדיונים שהתנהלו בחודש שים האחרונים בבית המשפט

על חלק גדול מהעובדות בכ"תב אישום מספר 16-45487103-2016 אינו ידוע: במאסר 2016 ערכה א"א, מבקשת מקלט מאריתריאה, ברית מילה לבנה בן הארבע. היא עשתה זאת בעצמה, בביתה באילת, ולא בכלים המורכבים בטקס המקביל ביהדות.

מילה כחבלה והתעללות בקטיין

מבקשת מקלט מאריתריאה, שמלה את בנה בן הארבע בעצמה, עומדת כעת לדין ואם תורשע היא עשויה לרצות מאסר. עורך דינה טוען שהיא פעלה בהתאם למסורת במולדתה, ושאינו הברל מהותי בין המעשה שלה לבין כל טקס ברית מילה

את הסכמת הילד להליך. משרד החוץ הישראלי כינה את החל"ט המועצה "כתם מוסרי כבד" ו"התקפה בלתי נסבלת על המסורת הדתית המכובדת והעתיקה שעומדת בתשתיתה של תרבות אירופה". מנכ"ל איגוד הארגונים היהודיים באיחוד האירופי, הרב מנחם מרגולין, אמר כי מדובר ב"ניסיון מביש נוסף להתערב במסורת היהודית המקובלת כבר אלפי שנים".

לדברי מקורות בפרקליטות, כתב האישום נגד א"א נבע מה"צורך" לסמן קווים אדומים: לא כל אדם יכול לערוך מילה כ"צונן". האם המדינה מוכנה לקבל מצב בו אמא חסרת כל הכשרה או ניסיון חותכת לילד בן ארבע את העורלה באמצעות מספרים בעודו בוכה? "שואל אחד מהם. מנגד טוען סרוגוביץ כי קשה לסמן קווים כאלה באין חוק או תקנה המחייבים הכשרה כלשהי לבצע ברית מילה, ותוהה במה שונה א"א מכל מוהל

תה), כי חלק מהן נובעות מחוסר ההבנה של השפה". במשטרה ובבית המשפט הג"דירה א"א מה שעשתה לבנה כמילה, וגם כתב האישום שהגיש הפרקליטות משתמש במושג הזה. הוויכוח הוא על גבולותיו, או ליתר דיוק על התנאים שבהם נערכת המילה, מתן על ידי מי וכיצד.

"אפשר רק לדמיין את הצ"עקה שהיתה עולה מצד מדינת ישראל, על ארגוניה ומוסדותיה, ומצד היהדות בעולם", אומר עו"ד סרוגוביץ, "אם מדינה זרה כל-שהי היתה מעמידה לדין פלילי גבר או אשה יהודים בגין ביצוע ברית מילה לתינוק יהודי, ללא קשר לנסיבות".

אין צורך לדמיין: בסוף 2013 פרסמה מועצת אירופה, ארגון בינלאומי שחברות בו עשרות מדינות, הודעה המביעה דאגה מביצוע ניתוחי מילה בילדים, וקראה לחוקק חוקים שיגבילו טקסי מילה, כולל דרישה לקבל

המשך מעמוד 1

א"א, בת 37, נמצאת ב"ש" ראל מאז 2008, לאחר שכרחה מהכפר שבו נולדה באריתריאה. בשנים האחרונות היא עובדת בניקיון במלון בעיר הדרומית שבה היא מתגוררת. נדמה כי היכרותה עם ישראל ועם ישרא"לים מוגבלת ביותר.

"זה ילד שלי, זה התינוק שלי", אמרה א"א בבית המשפט. "אחרי כל הבקשות שביקשתי מכל מיני מקומות איך לעשות, אז אני לקחתי את עצמי וחתכתי. יענו עשיתי את הברית, אני בעצמי". אחרי כמה רגעים הוסיפה: "(ב) תרכות אתי, תרכות אריתריאה, זה כל אחד שהוא מכין יכול לעשות את הברית. ככה לקחתי את עצמי".

א"א אינה שולטת בעברית. פרוטוקול עדותה בבית המשפט, שתורגמה מתיגרנית לעברית, נקרא כמקבץ שכור של משפטים מקוטעים, עד שהשופט, אהרון משניות, המליץ לתובע "לשקול טוב מאוד את הסתירות (בעדו"

לא מוסמך אחר את תיאור המ"עשה בכתב האישום – "הנאש" מת החזיקה את המתלונן בחווקה בידיה והורתה לו לשבת בשקט", "הנאשמת לא שעתה לכביו ול-בקשותיו של המתלונן, והמשי-כה לחתוך בכוח את העור בחלק העליון של איבר המין" – מציע סרוגוביץ להחיל על כל ברית מילה באשר היא, ללא הבדל דת או לאום.

שתי חוות דעת שהגישו מומחים לאפריקה לבית המשפט גורסות שמדובר בהליך נפוץ באריתריאה

ברית המילה אכן לא מוסד-רת בחוק. מכיוון שזה טקס דתי, אין כל חובה שיתבצע בידי או בפיקוח רופאים, ועד כה נדחו כל הצעות החוק שביקשו לה-סדיר את הנושא. לדברי עו"ד יעקב אלטר, דובר הרבנות הרא-שית, ועדה משותפת עם מש-רד הבריאות אחראית אמנם על הסמכת מוהלים, אך גם מוהל שלא עבר את התהליך רשאי לערוך מילה. על פי הערכה בר-בנות, לצד כ-350 מוהלים מוסמ-כים, פועלים עוד כ-250 שאינם כאלה. בתיקים אחרים, שהגי-עו גם לבג"ץ, נמתחה ביקורת על אי-ההסדרה, אך אלטר לא חו-שב שנדרשת חקיקה. לדבריו, מתוך כ-65 אלף בריתות שנעשו ב-2016, רק בכ-40 מקרים נו-קק התינוק לטיפול רפואי, בדרך כלל בשל דימום קל. שאלה אחרת היא אם למ' נגרם נזק. לפי כתב האישום, בבדיקה רפואית שנערכה שלו-שה ימים לאחר הברית נמצא, כי "כשולי הפצע באיבר המין נוצרה

בצקת מקומית" וכי "ייתכן שב-עתידי יודקק המתלונן לניתוח לתיקון המילה שביצעה בו הנא-שמת". האורולוג המומחה שב-דק את מ' הציג זאת מעט אחרת. "ראיתי חתך שלא דימם כמה-לך הבדיקה ולא היה צורך בהת-ערבות דחופה", העיד. "לא נראה שהיתה פגיעה עמוקה". כאשר נשאל אם יהיה בעתיד נזק לפי, ענה: "בגדול לא נראה. תית-כן השלמת ניתוח הברית באופן מסודר".

אך מעבר לשאלות אלה דו-רש סרוגוביץ הגנה תרבותית: ברית מילה כפי שעשתה א"א מקובלת גם כיום בקרב חברי הכנסייה האורתודוקסית בארי-תריאה, "ורם עתיק של הנצרות המזרחית", כפי שכתבה חוק-רת בולטת של אפריקה, פרופ' גליה צבר. בחוות הדעת שהגי-שה לבית המשפט ציינה כי מי-לת בנים היא "אחד המנהגים הבולטים בכנסייה האורתודוק-סית באריתריאה ובאתיופיה", "מצווה שחייבים לקיים אותה ואין מקום לפרשנות או רצונות אישיים". לפי נתונים שהציגה, שיעור מילת הבנים באריתריאה עולה על 80%.

כאשר למועד קיום המילה, כתבה פרופ' צבר שאמנם מקובל לבצע את הטקס כמה ימים לא-חר הלידה, אך הוא נפוץ מאוד גם בגילים מאוחרים יותר. גם לשאלת הזהות של מבצעי הטקס באפריקה יש יותר תשובה אחת – מוהלים שלמדו זאת מעמיתים כעלי ניסיון, אך גם נשים, בעי-קר באזורים כפריים שהיו מרר-חקים ממרכזים עירוניים. לדברי צבר, מכתב האישום ומהחקי-רה כמטרה "עולה תמונה המ-תיישבת עם המנהגים המקומיים

לגבי מילת בנים באריתריאה". לפי חוות דעת נוספת, שכתב ד"ר לאונרדו כהן מאוניברסיטת בן גוריון, ברית מילה היא "פר-קטיקה כמעט קונצנזוסאילית באתיופיה ובאריתריאה" לאורך מאות שנים.

בבית המשפט סיפרה א"א כי באזור שבו התגוררה באריתריאה נהוג שאשה תבצע את הברית וכי למדה לערוך אותה מקרובת מש-פחה. לדבריה, היא מלה גם את בנה הראשון, שלא הגיע עמה לישראל. סרוגוביץ אומר שמה-תנהגותה של א"א לאחר הברית עולה שלא חשבה שעשתה דבר אסור: היא הכיאה את בנה לגן לאחר שלושה ימים בבית, כמ-קובל במולדתה, וביקשה להוריד את מכנסיו כדי להסביר לגננת מה עשתה. העובדה שלא לקחה את מ' לטיפול רפואי בבית חו-לים הוסיפה סעיף בכתב האישום נגדה: התעללות בקטין.

בנה של א' נמצא עדיין במשפחת אומנה, והאם מנועה מלשהות עם שתי אחיותיו, שנלקחו ממנה

לאחר שא"א עזבה את הגן ני-סתה הגננת לברר את העניין עם מ', "שסיפר לה לבסוף את אשר אירע", כפי שמציין כתב האישום מבלי לפרט. הגננת דיווחה על כך לרשויות הרווחה, ואנשיהן באו לביתה של א"א "כדי להוציא את ילדיה למסגרות קלט חירום". א"א התנגדה בכוח לשוטרים, צעקה, בעטה ונשכה אחת מבנו-תיה כדי שלא תילקח ממנה. לכ-תב האישום נוספו תקיפת קטין והפרעה לשוטר במילוי תפקידו. לאחר מעצר בן שבועות שוחררה

א"א למעצר בית, שבוטל בהמשך. שתי בנותיה הוחזרו כעבור כמה חודשים לכן זוגה, אך היא אינה רשאית להיות אתן. מ' עדיין נמ-צא במשפחת אומנה.

כסיכום הדיונים בשבוע שע-בר, טענה התביעה כי א"א בעצם לא ביצעה ברית מילה, אלא הע-נישה את מ' על שעשה את צר-כיו כמיטה. זאת בהתבסס על כמה משפטים, לא בהכרח ברור ריב, שאמרו הגננת והאם במשפ-חת האומנה של מ'. א"א מכחישה בתוקף. עורך דינה מצייין כי לט-ענה הזאת אין אפילו רמז בכתב האישום.

לדברי סרוגוביץ כתב האישום נובע מ"חוסר יכולת של המדינה לעכל שונות תר-בותית", ודאי כשמדובר בטקס המוכר לרוב הישראלים ומקובל עליהם: "אצלנו אדם עם זקן וכי-פה אומר כמה ברכות ועורך את הברית לתינוק בן שמונה ימים, וזה נראה לנו הכי טבעי בעולם. אבל אם הילד קצת גדול יותר והכלים הם אחרים, אותו מעשה נחשב לפתע להתעללות, שצריך להעניש עליה בחומרה". הוויכוח הוא לא על הלגיטימיות של המ-עשה, אלא על הדרך הוא נעשה. ולו מטעמי "הגנה תרבותית",

הוא מוסיף, צריך לזכות אותה. "צריך למתוח גבול גם בטענה להגנה תרבותית", אומרים בתגו-בה בפרקליטות, "גם במקרים של אלימות במשפחה אנחנו נתקלים לפעמים בטענות דומות, שלפיהן הכאת נשים מקובלת בחברה של הנאשם. במדינה המורכבת מק-בוצות חברתיות שונות, זה תה-ליך בעייתי, ולא רק בגלל שהוא יוצר מצב שקורבנות שונים וזכים להגנה שונה".

אור קשתי